ציוניזם־וואוהין ?

פון ל. עמינדב.

6.

3. ענגלאנד.

פיעל פון אונז פרעגען איצט — און איך פרעג אויך די פראגע — אבער וואו איז ענגלאנד ? זאל זיין אז מיר האבען גארניט וואס צו דערוואַרטען פון דער גוייאישער וועלט — אבער וועט ענגלאנד אונז אויך פאראלאזען ?

די פראגע איז זעהר א וויכטיגע, ווייל פון דעם ענטפער וואס מיר גיבען אויף דער פראגע הענגט אפ די גאנצע ווענדונג און ריכטונג פון אונזער צוקונפטיגער פאליטיק. און וואלט זיך ארויסגעוויזען, וויפיעל גלויבען דאס נאך, אז עס איז מעגליך צו בעאיינפלוסען ענגלאנד צו פארווירקליכען סוף כל סוף די באלפור־דעקלאראציע און צו פיהרען אויף ווייטער א שטרענגע פראאידישע פאליטיק, דאן וואלטען א סך שטיינער אראפ פון הארצען און דאן וואלטען מיר אפשר ניט באראפט אנהויבען זוכען נייע וועגען, ווייל מיר וואלטען געקאנט געהן ווייטער אויף דעם אלטען אויסגעטראטענעם וועג.

עס איז אלעמען באקאנט וואס דער אלטער וועג איז. עס איז דער וועג וואס פיהרט צו ענגלאנד : ענגלאנד איז מיט אונז און ענגלאנד וועט אונז תמיד העלפען, ווען נאר מיר וועלען עס פארלאנגען פון איהר. דאס גלויבען אין ענגלאנד איז פאר א לאנגע צייט געווען דער עמוד האש וואס האט אונז געלויכטען אין פיעל פינסטערע מאמענטען פון גלות לעבען. איז דערפאר פארשטענדליך פארוואס דער פאליטישער ציוניזם האט, פון דער ערשטען טאג פון זיין ענטשטעהונג געלעגט אזוי פיעל געוויכט אויף ענגלאנד. הרצל האט תמיד געשטרעבט אז דער צענטער פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע זאל זיין אין לאנדאן און האט תמיד געוואלט אז דאס וואָרט ענגלאנד זאל־שטעהן ביים וואָרט ארץ ישראל — איז דער קרן קימת רעניסטרירט געווארען אלס אן ענגלישע אינסטיטוציע. האט מען דערפאר א נאָר מען געגעבען אונזער באנד — אין ארץ ישראל "אנגלא פאלעסטינא באנק".

אבער הערצל איז ניט געווען דער ערשטער וואס האט געוואלט שאפען די שותפות צווישען "אנגלא" און "אידיש". ער האט נאר פארגעזעצט די אידישע טראדיציע.

דאס קליינע קרעמער פאלק, דאס אידישע, האט תמיד געהאט א באזונדערע ליעבשאפט פאר דעם גרויסען סוחרים־פאלק (ווי נאפאלעאן האט זיי געשטעמפעלט).

די אידען האבען אזוי שטארק געהאלטען פון ענגלאנד ווייל זיי האבען נאך עפעס גערעכנט פון מנשה בן ישראל און קראמוועל און זיי האבען זיך נאך גערוויקט מיט די זכרונות וועגען משה מאנטעפיאָרי. דערנאך האבען זיי געהערט וועגען דער ענגלישער מלכה ביז וועלכער איינער וואס שטאמט פון אידען איז דער גרעסטער שרהה און א דער שה. דזיראעלי, איז א מליץ טוב אויף אידען.

נאך שפעטער האבען זיי געהערט וועגען דער גרויסער וואָרט וואס די אידישע בארד אף דעפיוטיס האט ביי דער רעגיערונג, וועגען קארדינאל מענינגס רעדען און וועגען אנדערע אידען וואס זענען נתעלה לגדולה געווארען אין ענגלאנד.

מען מוז אויך צוגעבען אז די ענגלענדער האבען ארויסגעוויזען א באזונדערע פריינדשאפט צו די אידען. זיי האבען אינזער גורל, ווי וועלכעס ניט אנדער פאלק. פאר פיעל פון זיי זיינען מיר געווען דאס בייבעל־פאלק, דאס מארטירער פאלק, דאס פאלק פון די עשרת השבטים, דאס אויסערוועהלטע פאלק — און וואס ניט.

אזוי האט זיך געשפונען דער פאדעם פון דער ענגליש־אידישער פריינדשאפט, ביז ביידע צדדים האבען זיך באגעגנט פנים אל פנים. דאן איז געשעהן דאס וואס עס געשעהט אפט אונטער אזעלכע אומשטענדען — עס איז געקומען

דאס ווערען פאר איהר אזא שטיק־פונקט.

און ווייל דער אויל פון מאסול מוז פליסען דורך חיפה'ר פארט, און ווייל ארץ ישראל קען דיענען אלס לאנדונג־פלאץ פאר די עראפלאנען וואס פארבינדען ענגלאנד מיט אינדיע און ווייל ארץ ישראל ליגט ביים סועץ קאנאל און איז דער טויער צו גאנץ אראביען — איז ווי א זאך זאל זיך ניט מאכען (למשל, אז די עגיפטען זאלען ארויסטרייבען די ענגלענדער פון מצרים) וועט ענגלאנד תמיד קענען האבען ארץ ישראל אלס א מקום־מקלט און דער מקום־מקלט וועט זיין נאך פיעל זיכערער ווייל ער וועט זיין באזעצט ניט מיט קיין ווילדע קאמף־לוסטיגע אראבער, נאר מיט שטילע און שוואכע אידען וואס לאזען טאן מיט זיך וואס מען וויל.

א חוץ די אלע מאטיוען, איז נאך אויך געווען א גענאטיווער מאטיוו ביי דעם געבורט פון דער באלפור דעקלאראציע. דאס איז געווען דאס ניט־אפשאצען דעם ווירקליכען כח פון דער מאכטמעראני־שער וועלט. אמת טאקע לארענס. פילבי, סער הענרי מעקמאהאן און די אלע אנדערע האבען זיך געמאכט א גרויסען וועזען פון די אראבער און זיי צוגעזאגט גרויסע זאכען. איז אבער דאן געווען א צייט וואס איין האנט האט ניט געוואוסט וואס די אנדערע טוט, אדער האט זיך געמאכט ניט געהאט אן אנדער קוק אויף די אראבער, ווי אין קאירא. אין לאנדאן האט מען געוואוסט אז אויפ'ן אראבישען האלב אינזעל דרעהען זיך ארום ווילדע בעדואי־נער, וועלכע מען קען שטענדיג פארשטאפען דאס מויל מיט גאלדענע פונטען. נאך מעהר מען האט געוואוסט אז די מאכטמע־ראנישע סטראשונקעס האבען גארניט קיין ווערט.

אט ערשט ניט לאנג פלעגען די אינ־דישע מיסולמאנער סטראשען ענגלאנד אז באם לאו, וועלען די מאכטמעראנער ערקלע־רען דשיגאם, א הייליגע מלחמה געגען ענגלאנד. און וואס איז געווארען דער סוף? ענגלאנד שניידט פאסען פון טערקיי און אינדיש מיליטער העלפט איהר צו אין דער ארבייט. עס איז דאן אפילו אויפ'ן חלום ניט געקומען די לאנדאנער מרשלים. אז צווישען די ווילדע אראבער וועט שפעטער מיט עטליכע יאהר ענטשטעהן א נאציאנאלע באוועגונג. פון וועלכער ענגלאנד וועט האבען צו זיינען און זאגען. עס איז גאנץ מעגליך אז ווען ענגלאנד זאל דאן געווען קענען פאראויסזעהן אין מצרים (דורך די גרויסע אקציען פון קליינע אימפארטס מאנטשעסטער זאל האבען וואו צו פארקויפען איהרע סחורות — האט דערזעהן אז אין תל־אביב וואקסט א גרויסע טעקסטיל־אינדוסטריע וואס שפארט שוין אן מיט איהרע סחורות אין באגדאד און אין דמשק און באלד וועט די תל אביב'ער סחורה אנשפארען אין מצרים און וואו ניט.

(פארטזעצונג מאָרגען)

חסידישער איד פארלאזט זיין פרוי און קינדער און נעהט וואוינען מיט א נעליעבטער

פון לארז שרייבט מען וועגען אזא פרעהליכער געשיכטע מיט א חסידישען איד :

א געוויסער שמעלקע פ. א חסידי־שער איד פון די מיטעלע יאהרען, האט געוואוינט מיט זיין פרוי ראכעל גאנצע 22 יאהר, געהאט מיט איהר פיער קינ־דער, פון וועלכע דער עלטסטער זוהן איז היינט א חתן־בחור. אזוי ווי די געשעפ־טען זענען געווארען ביי איהם שלעכט — אין ער אין 1925 אוועקגעפאהרען קיין ארץ־ישראל.

ווען ער איז נאכ'ן באזיין דארט עט־ליכע יאהר צוריקגעקומען קיין לארז — איז ר' שמעלקע געווארען גאר אן אנדע־רער שמעלקע. ער האט גענומען פארנאכ־לעסיגען ווייב און קינדער. וואס אמאל איז ער שפעטער אהיימגעקומען, אזוי לאנג ביז ער האט איינגענצען פארגעסען דעם אדרעס פון דער איינגענער וואוינונג און אויפגעהערט בכלל אהיימצוקומען.

זעהענדיג די ענדערונג האט האס ווייב גענומען פארשען די סיבות, ביז זי האט זיך ענדליך דערוואוסט, אז איהר מאן, ר' שמעלקע, האט ניט מעהר און ניט ווייניגער, ווי א גליעבטע, א גרושה, און דארט ביי דער גרושה געפינט עס ר' שמעלקע א „טרייסט" צו זיינע ראמאנ־טישע געפיהלען.

וואלט אפשר די פרוי באהאלטען די שאנד, איז אבער געשעהן א מעשה וואס האט שוין די פרוי ארויסגעבראכט פון גלייכגעוויכט.

אין א שעהנעם פריהמארגען איז ר' שמעלקע געקומען אין דער פרוי'ס וואוי־נונג מיט צוויי טרענערס, און ארויסגע־נומען אליץ, וואס עס האט זיך געפונען אין דער שטוב : זילבער, ציהרונג, קלוי־דער און אנדערע ווערט זאפען. עס האט ניט געהאלפען קיין וויינען און בעטען, ער האט זיך געטאן דאס זיינינג און אוועק.

נאך דעם אפגעטאנענעם שטיקעל ארבייט, איז ער ווידער געקומען אהיים און דער פרוי דערלאנגט א פעקעלע מיט'ן אויסרייד, אז דאס האט ער געפונען צווי־שען די זאכען און ניט עס איהר אפ.

די פרוי האט זיך אנגעשטויסען; אז דערמיט איז ער אויסען עפעס א שמו־טשיק, און דאס פעקעלע ניט גענומען.

— אויב דו האסט שוין אלץ גענו־מען — האט זי געענטפערט — טא נעהם שוין דיר דאס אויך. ס'מארשעהט זיך, אז אין פעקעלע איז געווען א גט.

די פרוי ראכעל, וועלכע האט די גאנצע צייט די חרפה באהאלטען און דעם פינסטערען סוד ניט ארויסגעלאזט פון מ־פיער וועגען, האט ענדליך באשלאסען די מעשה צו ענטפלעקען, כדי אזוי ארום צו דעמאסקירען דעם שעהנעם חסידישען איד, וואס האט א פרוי און דערוואקסענע קינדער, און געהט חתונה האבען מיט א צווייטער, אין דער צייט ווען די ערשטע איז ניט גע'גט. זי האט זיך דעריבער גע־ווענדעט צום ראבינאט.

מיט עטליכע טעג צוריק האט דער ראבינאט געשיקט רופען ר' שמעלקע'ן. ער איז טאקע געקומען. אויף דער פראַ־גע, פארוואס ער האט אזוי געטאן, האט ער געענטפערט : אזוי האב איך „געוואלט; און פארוואס איז די גרושה ניט געקו־מען ? — האט ער געענטפערט חוצפה־דיג : זי איז ניט געקומען און וועט ניט קומען. מיט די ווערטער איז ער ארויס פון בית־דין שטוב.

זעהענדיג מיט וואסערען „פייגעל" מען האט צו טאן, האט דער ראבינאט צו־געשיקט צו ר' שמעלקען אן איסור, אין וועלכען עס ווערט איהם גע'אסור'ט צו וואוינען מיט דער גרושה אסתר איטע.

דער פארליעבטער ר' שמעלקע נעהמט זיך דערווייל שטארק ניט איבער מיט'ן איסור, און וויל זיך דערווייל ניט שיידען שיידען פון זיין געליעבטער.

ארץ ישראל דאס לאנד פון אונבעגרעניצטע מעגליכקייטען זאגט בעקאנטער אגראנאם בען דייווים

פון י. ל. דאלידאנסקי.

"גאט האט באשאנקען ארץ ישראל מיט דעם בעסטען פרעזענט. ער האט געגעבען פאלעסטינא די מעגליכקייט צו פראָרוצירען די בעסטע אראנזשען אין דער וועלט. אזעלכע וואס האבען ניט זייער גלייכען אין אמעריקא אדער אנ־דערע לענדער, אידען דארפען די געלע־גענהייט אויסנוצען און מאכען דעם בעסטען געברויך דערפון."

די דאזיגע בעהויפטונג קומט פון מר. בען דייווים, אמעריקאנער אידישער אגראנאָם און אינזשיניר. ער איז פאר די לעצטע פינף יאהר פארבונדען מיט די אידישע אראנזש פראָדוקציאָן אין ארץ ישראל, בעזונדערס אין דער נתניה אונטערנעהמונג. ער איז געווען צו בעזוך אין אמעריקא אין די נתניה אינטערעסען. ער איז דעם 21־טען מאי אפגעפאהרען צוריק נאך ארץ ישראל, מיט דער פראנ־צויזישער שיף "פאטריא". דער שרייבער פון דיעזע צייל־ען האט געהאט די געלע־גענהייט צו האבען א געשפרעך מיט איהם בעפאר זיין אפפאהרען וועגען עקאנאמי־שע אויסזיכטען אין ארץ ישראל.

מר. בען דייווים איז א געבאָרענער אמעריקאנער איד פון רוסישע עלטערען. ער האט שטודירט אגראנאמיע אין קאלי־פאָרניא, האט גענומען א פאסט גראדויר־איט קורס אין די לואיזאנא סטייט יוני־ווערזיטי.

ער האט אויסער זיין פאך אגראנאָ־מיע אויך שטודירט אינזשיניערונג. בעזונ־דערס אין יענע צוויינען, וואס האבען צו־טאן מיט אגריקולטור. מיט פינף יאהר צוריק איז ער אוועק אין ארץ ישראל. ער האט זיך דארטען אריינגעוואָרפען אין דער ארבייט פון די אראנזש פלאנטא־ציעס.

"איהר פרעגט מיר מיינע אנזיכטען וועגען איך עקאָנאָמישע אויסזיכטען פון ארץ ישראל", האט מר. בען דייווים גע־זאגט, "איך קען אייך אויף דעם ענטפע־רען, אז ארץ ישראל איז דאס לאנד פון אונבעגרעניצטע מעגליכקייטען. נאציאנא־לע רייכטהימער מיינט ניט בלויז מינעראַ־לען, קוילען און פעטראָלעום.

עס זענען דאָ אנדערע זאכען, וועל־כע קענען רייך מאכען א לאנד. איך וועל צווישען אנדערע דערמאָהנען בלויז דריי זאכען, וועלכע קענען פיהרען צו דער אויפבליהונג פון ארץ ישראל. דאס זענען אראנזש פלאנטאציעס, די יס המלח קאנ־צעסיע און די אלטע אידישע פרנסה, וואס אידען וועלען מיט דער צייט צוריק אויפ־נעהמען, איך מיין שאף צוכט.

איך וויל זאגען איינינג ווערטער וועגען די יס המלח קאנצעסיע און די שאף צוכט, איידער איך קום צו די אראנזש פראָדוקציע, און וועלכע איך בין מעהר פאראינטערעסירט.

ווי אלע ווייסען בעזויצט דער יס המלח גרויסע רייכטהימער אין פאטאש און אנדערע בעמישע שטאפען. דאס קען מיט דער צייט געבען באשעפטיגונג צו טויזענטער אידישע ארבייטער און אינזשי־נערען.

ארץ ישראל קען מיט דער צייט ווערען דער וועלט מארק פאר אלע לע־מישע פראָדוקטען.

איך גלייב אז מיט דער צייט וועלען אידישע קאָלאָניסטען מוזען אויפגעבען זיינען ווייץ, וואס טראָגט אריין זעהר קליינע פארדיענסטען, און זיך נעהמען צו פאשען שאף. די שאף פון פאלעסטינע טראגען א זאָנדערבאארען וואָל, וואס ווערט געברויכט פאר די בעסטע אריענטאלישע און איירופעאישע טעפיכער. דאס וואָל ווערט איצטער געשיקט מיט קאראוואנען נאך אדען, אין אראביען און ווערט פאר־קויפט פאר זייער גוטע פרייזען. די וואס האבען דעם וואָל נוטיג, מוזען געהן נאך ארען און עס קויפען. אמעריקא בעזויצט עס ניט און דאס ווערט דעריבער אין אמעריקא געבראכט פריי אָהן דיוטי.

פונקט אזוי איז דאס פעל פון די שאף א זעהר וויכטיגער ארטיקעל. די פעל איז ווייך און גלאט. אלע לעדער־לוקסוס ארטיקלען. די בעסטע גלאווס ווערען דערפון געמאכט. די שאף צוכט האט פאר זיך א גרויסע צוקונפט.

איך קום צו די אראנזש פלאנטא־ציעס. מיט וועלכע איך בין פארבונדען פאר די לעצטע פינף יאהר. ווי איך האב אייך געזאגט, זיינען דאָ אנדערע נאציא־נאלע רייכטהימער אויסער קוילען און מי־נעראלען. גאט האט בעשאנקען ארץ ישראל מיט די בעסטע אראנזשען, אזעל־כע וואס האבען ניט זייער גלייכען אין דער וועלט. ניט אמעריקא, ניט פראנק־רייך און ניט איטאליע קענען פראָדוצירען אזא פראָדוקט. ווי דער ארץ ישראל אראנזש. אראבער, וואס האבען זיך דער־מיט אפגענעבען פריהער, זיינען געווארען רייך. איצטער האבען אידען איינגעזעהן די מעגליכקייט פון דער דאזיגער אינדר־סטריע און האבען זיך דערצו גענומען.

די בני בנימין, וועלכע זיינען די זיהן פון קאָלאָניסטען, זיינען געווען די ערשטע עס צו זעהן און האבען עס אויפגענומען.

דער פארשטארבענער לארד מעלטשעט האט אין דער זאך ארייننגעלעגט א גרויסע סומע געלד.

איך אליין, האט מר. דייווים פארט־געזעצט בין פאראינטערעסירט אין דער ארבייט פון דער "נתניה". א שטיק לאנד אין דער לענג פון מיטלענדישען ים איז אפגענומען געווארען פאר אראנזש פלאנ־טאציעס. מיר האבען עס א נאמען גענע־בען "נתניה" אין עראינערונג פון פאר־שטארבענעם נדיב מר. נייטען שטראוס.

איך בין אין דער נתניה פאראינטע־רעסירט צוליעב די מעגליכקייט, וואס דאס ניט יעדען אידען צו בעזיצען א באיארע אין ארץ ישראל, פאר א סומע וואס איז צוגענגליך פאר יעדען ניט רייכען אידען. ער קען עס אפצאהלען אין די פינף יאהר וואס עס נעהמט פון פארפלאנצען די בוי־מער ביז זיי טראגען פרוכט. אויב דער איד קען זיך אליין ניט באזעצען אויף אידישע פלאנצערס אליין ארונטערגענו־מען די אראנזשען פון די בוימער. האבען עס אליין איינגעפאקט אין קאסטענס און אוועקגעשיקט נאך ענגלאנד, וואו דאס איז גוט אויפגענומען געווארען. די אידען האָ־בען דאס יאהר אריינגענומען מעהר ווי בעפאר, ווען זיי פלעגען עס פארקויפען צו די אראבער. די אראנזש בוימער פון ים העכער פון ים. די אראנזש בוימער זיינען אין טאל, באשיצט פון שלעכטע ווינטען.

אזוי פיעל וועגען ביזנעס זייט דער־פון, פון דעם שטאנדפונקט פון אינוועסט־מענט. אבער צו די אידען, וואס ארץ ישראל איז זיי ליעב, קען איך זאגען, אז זיי ענען קיין בעסערע זאך ניט טאן, ווי שטיצען די אונטערנעהמונג מיט זייער געלד.

דאס לאנד, וואס איז פאסענד פאר אראנזש פלאנטאציעס איז ניט גרוס. איי־דען מוזען עס אויפנעהמען בעפאר אגרע־דערע. ניט אידען וועלען עס צונעהמען. די אונטערנעהמונג האט ערשטענס די מעג־ליכקייט צו באשעפטיגען א גרויסע צאהל אידען אין אראבער ניט געקויפט די אידישע אראנזשען. די אידישע פלאנצערס זיינען געווען צושראפען. זיי האבען מורא געהאט אז די אראנזשען וועלען ביי זיי פארפוילט ווערען.

אהן יעדער ערפאהרונג האבען די אידישע פלאנצערס אליין ארונטערגענו־מען די אראנזשען פון די בוימער. האבען עס אליין איינגעפאקט אין קאסטענס און אוועקגעשיקט נאך ענגלאנד, וואו דאס איז גוט אויפגענומען געווארען. די אידען האָ־בען דאס יאהר אריינגענומען מעהר ווי בעפאר, ווען זיי פלעגען עס פארקויפען צו די אראבער. די אראנזש בוימער זיינען אין טאל, באשיצט פון שלעכטע ווינטען.

אזוי פיעל וועגען ביזנעס זייט דער־פון, פון דעם שטאנדפונקט פון אינוועסט־מענט. אבער צו די אידען, וואס ארץ ישראל איז זיי ליעב, קען איך זאגען, אז זיי ענען קיין בעסערע זאך ניט טאן, ווי שטיצען די אונטערנעהמונג מיט זייער געלד.

דאס לאנד, וואס איז פאסענד פאר אראנזש פלאנטאציעס איז ניט גרוס. איי־דען מוזען עס אויפנעהמען בעפאר אגרע־דערע. ניט אידען וועלען עס צונעהמען. די אונטערנעהמונג האט ערשטענס די מעג־ליכקייט צו באשעפטיגען א גרויסע צאהל אידען אין אראבער ניט געקויפט די אידישע אראנזשען. די אידישע פלאנצערס זיינען געווען צושראפען. זיי האבען מורא געהאט אז די אראנזשען וועלען ביי זיי פארפוילט ווערען.

אהן יעדער ערפאהרונג האבען די אידישע פלאנצערס אליין ארונטערגענו־מען די אראנזשען פון די בוימער. האבען עס אליין איינגעפאקט אין קאסטענס און אוועקגעשיקט נאך ענגלאנד, וואו דאס איז גוט אויפגענומען געווארען. די אידען האָ־בען דאס יאהר אריינגענומען מעהר ווי בעפאר, ווען זיי פלעגען עס פארקויפען צו די אראבער. די אראנזש בוימער זיינען אין טאל, באשיצט פון שלעכטע ווינטען.

אזוי פיעל וועגען ביזנעס זייט דער־פון, פון דעם שטאנדפונקט פון אינוועסט־מענט. אבער צו די אידען, וואס ארץ ישראל איז זיי ליעב, קען איך זאגען, אז זיי ענען קיין בעסערע זאך ניט טאן, ווי שטיצען די אונטערנעהמונג מיט זייער געלד.

דאס לאנד, וואס איז פאסענד פאר אראנזש פלאנטאציעס איז ניט גרוס. איי־דען מוזען עס אויפנעהמען בעפאר אגרע־דערע. ניט אידען וועלען עס צונעהמען. די אונטערנעהמונג האט ערשטענס די מעג־ליכקייט צו באשעפטיגען א גרויסע צאהל אידען אין אראבער ניט געקויפט די אידישע אראנזשען. די אידישע פלאנצערס זיינען געווען צושראפען. זיי האבען מורא געהאט אז די אראנזשען וועלען ביי זיי פארפוילט ווערען.

אהן יעדער ערפאהרונג האבען די אידישע פלאנצערס אליין ארונטערגענו־מען די אראנזשען פון די בוימער. האבען עס אליין איינגעפאקט אין קאסטענס און אוועקגעשיקט נאך ענגלאנד, וואו דאס איז גוט אויפגענומען געווארען. די אידען האָ־בען דאס יאהר אריינגענומען מעהר ווי בעפאר, ווען זיי פלעגען עס פארקויפען צו די אראבער. די אראנזש בוימער זיינען אין טאל, באשיצט פון שלעכטע ווינטען.

אזוי פיעל וועגען ביזנעס זייט דער־פון, פון דעם שטאנדפונקט פון אינוועסט־מענט. אבער צו די אידען, וואס ארץ ישראל איז זיי ליעב, קען איך זאגען, אז זיי ענען קיין בעסערע זאך ניט טאן, ווי שטיצען די אונטערנעהמונג מיט זייער געלד.

דאס לאנד, וואס איז פאסענד פאר אראנזש פלאנטאציעס איז ניט גרוס. איי־דען מוזען עס אויפנעהמען בעפאר אגרע־דערע. ניט אידען וועלען עס צונעהמען. די אונטערנעהמונג האט ערשטענס די מעג־ליכקייט צו באשעפטיגען א גרויסע צאהל אידען אין אראבער ניט געקויפט די אידישע אראנזשען. די אידישע פלאנצערס זיינען געווען צושראפען. זיי האבען מורא געהאט אז די אראנזשען וועלען ביי זיי פארפוילט ווערען.

אהן יעדער ערפאהרונג האבען די אידישע פלאנצערס אליין ארונטערגענו־מען די אראנזשען פון די בוימער. האבען עס אליין איינגעפאקט אין קאסטענס און אוועקגעשיקט נאך ענגלאנד, וואו דאס איז גוט אויפגענומען געווארען. די אידען האָ־בען דאס יאהר אריינגענומען מעהר ווי בעפאר, ווען זיי פלעגען עס פארקויפען צו די אראבער. די אראנזש בוימער זיינען אין טאל, באשיצט פון שלעכטע ווינטען.

אזוי פיעל וועגען ביזנעס זייט דער־פון, פון דעם שטאנדפונקט פון אינוועסט־מענט. אבער צו די אידען, וואס ארץ ישראל איז זיי ליעב, קען איך זאגען, אז זיי ענען קיין בעסערע זאך ניט טאן, ווי שטיצען די אונטערנעהמונג מיט זייער געלד.

דאס לאנד, וואס איז פאסענד פאר אראנזש פלאנטאציעס איז ניט גרוס. איי־דען מוזען עס אויפנעהמען בעפאר אגרע־דערע. ניט אידען וועלען עס צונעהמען. די אונטערנעהמונג האט ערשטענס די מעג־ליכקייט צו באשעפטיגען א גרויסע צאהל אידען אין אראבער ניט געקויפט די אידישע אראנזשען. די אידישע פלאנצערס זיינען געווען צושראפען. זיי האבען מורא געהאט אז די אראנזשען וועלען ביי זיי פארפוילט ווערען.

אהן יעדער ערפאהרונג האבען די אידישע פלאנצערס אליין ארונטערגענו־מען די אראנזשען פון די בוימער. האבען עס אליין איינגעפאקט אין קאסטענס און אוועקגעשיקט נאך ענגלאנד, וואו דאס איז גוט אויפגענומען געווארען. די אידען האָ־בען דאס יאהר אריינגענומען מעהר ווי בעפאר, ווען זיי פלעגען עס פארקויפען צו די אראבער. די אראנזש בוימער זיינען אין טאל, באשיצט פון שלעכטע ווינטען.

אזוי פיעל וועגען ביזנעס זייט דער־פון, פון דעם שטאנדפונקט פון אינוועסט־מענט. אבער צו די אידען, וואס ארץ ישראל איז זיי ליעב, קען איך זאגען, אז זיי ענען קיין בעסערע זאך ניט טאן, ווי שטיצען די אונטערנעהמונג מיט זייער געלד.

נאדטערן רעפרידזשיריישאן און קאונטער קא
מאנופעקטשורער פון פארשיידענע
אייז באקסעס
און קאונטערס
טעלעפאנירט אונזער פארטרעטער פאר אינפארמאציע.
אונזערע פראָדוקטען זענען די בעסטע אויפ'ן מארק.
אונזערע פרייזען זענען די מעסינסטע, ביליגער ווי איבעראל.
NORTHERN REFRIGERATION & COUNTER CO.
2150 דאנדעס סטריט וועסט, טאראנטא
טעלעפאן לאידברוק 5706.

גאלדענבערג'ס כשר רעסטאראנט
באזונדערע פלעצער פאר
- מילכיגס און פליישיגס -
די אמת'ע כשרה סיסטעם
עקזיסטירט זינט 1908.
275־273 ספעדיינע אוועניו. טעלעפאן טריניטי 0444.

מעקסי
ראזענבלום
וועלט באקסינג טשעמפיאן
(לייט העוויווייט)
געגען
טשארלי
באלאנזשע
טשעמפיאן פון קאנאדא
10 ראונדס ביז א דעסיזשאן
היינט, אוועגט
אין אריינא גארדענס
פלען יעצט אפען ביי מודים, קינג עדוואַרד, שאולס און אריינא גארדענס.
טיקעטס 50 סענט ביז $3.00
קווינסבורי א. ק.
דזשעק פארקפאראן,
פראמאטער.
CHAMPION OF THE WORLD!
MAX ROSENBLOOM